

Kratka informacija za preventivno djelovanje protiv seksualnog zlostavljanja djevojčica, dječaka i mladih

Prijevod: Vlatka Frketic

Odrasle osobe odgovorne su zaštititi djevojčice, dječake i mlade osobe od seksualnog zlostavljanja. Potrebno je informirati se o seksualnom zlostavljanju te kako protiv njega preventivno djelovati.

U više od 90 % slučajeva do seksualnog zlostavljanja dolazi u krugu obitelji i prijatelja, pri čemu su počinitelji uglavnom muškarci a zlostavljanje se uvijek zataji. Poznato je da bliska ili voljena osoba svoj položaj moći kao odrasla osoba iskorištava za vlastito seksualno uzbuđenje, a kod zlostavljanih djevojčica i dječaka to skoro uvijek dovodi do velikog poremećaja osjećaja.

Protiv ove vrste zlostavljanja ne postoje gotova rješenja. Ipak postoje različite mogućnosti kako se dječacima i djevojčicama može dati podrška te ih ojačati u njihovim opažanjima i osjećajima. Kod preventivnog djelovanja ne radi se o davanju uputa, opomena ili zabrana nego se radi o stavu koji se zauzima prema djeci a koji znači otvorenost, zbrinutost i respekt. Odrasli su dužni respektirati i poštivati osjećaje djeteta, njegove potrebe i granice, shvaćati ih ozbiljno, učvrstiti njihovo samopouzdanje te prihvatiti kada kažu NE. Jake, samopouzdanje i o seksualnim pitanjima poučene djevojčice i dječaci, koji su naučili braniti se, rjeđe su pogođeni zlostavljanjem i/ili nakon zlostavljanja brže potraže pomoć. Najvažnija pretpostavka za preventivno djelovanje je suočavanje svake odrasle osobe sa svojom ulogom uzora u spoznavanju i opisivanju vlastitih osjećaja.

Što je važno kod prevencije seksualnog zlostavljanja djevojčica i dječaka?

Odlučujuća je samozaštita i povjerenje u vlastite osjećaje u kontaktima s ljudima. Odrastati ne znači prevazilaženje vlastitih osjećaja nego postajati ih svijesnim te znati opisati svu raznolikost osjećaja, i onih zbunjujućih i proturiječnih. Cilj je spoznati te respektirati vlastite osjećaje te osjećaje drugih. Djevojčice i dječaci imaju pravo sami odlučivati o svojem tijelu te odlučivati tko ih kada i gdje smije dirati. U kontaktu s djecom potrebno je stvoriti okruženje u kojem ona spoznaju da je njihovo tijelo jedinstveno i vrijedno zaštite te da kao takvo ima vrijednost. Djevojčicama i dječacima treba nježnost. Ali često ih drugi dodiruju bez pitanja, kao se to podrazumijeva samo po sebi. Mi odrasli smo dužni spriječiti takve neželjene dodire.

Obuhvatni seksualni odgoj koji je prilagođen starosti bitan je kako bi djevojčice i dječaci svoje tijelo i svoju seksualnost mogli doživjeti pozitivno, na lijep i nježan način. Za sve dijelove tijela i za sve seksualne organe trebala bi postojati imena koja djeci nisu neugodna. Pitanjima djevojčica i dječaka mora se pristupiti ozbiljno i djeca zavrijeđuju točne odgovore.

Postoji mnogo različitih dodira koji izazivaju ugodne, neugodne ili smiješne osjećaje, koje djeca uglavnom vrlo dobro razlikuju. Potrebno ih je poduprijeti u njihovoj spoznaji tih razlika, jer kod zlostavljanja posebno »smiješni« dodiri koji zbunjuju igraju bitnu ulogu.

Postoje lijepe tajne čije čuvanje čini zadovoljstvo ali postoje i opterećujuće i zbunjujuće tajne koje izazivaju strah te su neugodne. S djecom se može o tome razgovarati da tajne koje su povezane sa strahom i prijetnjama nisu tajne nego ucjene i da nisu tužibabe ako o njima pričaju.

Svi ljudi imaju pravo postaviti granice i reći NE te u tome biti prihvaćeni. Kao odrasli uvijek imamo i ulogu uzora te je važno ukazati i na vlastite granice a u slučaju nesporazuma i objasniti ih. Na taj način djevojčice i dječaci mogu i trebaju, na modelu naučiti, da mogu reći NE koje će se i čuti.

Nije znak slabosti zatražiti pomoć i podršku – naprotiv, djevojčicama i dječacima je važno iskustvo i informacija da je hrabro zatražiti pomoć i da oni imaju pravo izabrati kome će se obratiti. Dobro je razgovarati o iskustvu kada se djetetu ne vjeruje te ga ohrabriti u odabiru druge osobe. Odrasli moraju prihvatiti i respektirati ako se dijete povjeri drugoj osobi.

Djeca često imaju osjećaje krivnje – ne samo kada se odrasli savađaju ili reagiraju nepravedno nego i kada ih okružuje nešto »smiješno«, »tajno« i »opterećujuće«. Na nama odraslima je da djecu rasteretimo te da im pojasnimo da nisu ona kriva ako netko širi neugodnu atmosferu ili ih dodiruje ili s njima govori na način, na koji oni ne žele razgovarati.

Sve su to ipak još djeca. Ona od nas odraslih, iz medija, riječi i slika, što ih okružuju, uče tipična pravila ponašanja po kojima se npr. dječacima daje više prostora ili se djevojčice odgajaju da postanu obzirnije. Važno je da smo mi odrasli svjesni tih tipičnih pravila ponašanja te da djevojčicama i dječacima pružamo priliku doživjeti cjelokupni spektar osjećaja kao i da im dajemo prostor u kojem oni mogu djelovati. Isto tako je potrebno shvatiti ozbiljno djevojčice i dječake koji pate radi tih navodno »normalnih« pravila ponašanja te se od njih brane. Djevojčice koje dječaci guraju, seksualno šikaniraju ili vrijeđaju, kao i dječaci koji u dječaćkim grupama ne žele glumiti »Ramba« te bivaju ismijani, trebaju našu podršku, jer je potrebno puno hrabrosti i snage kako bi se u postojećim normama i nepravednim uvjetima pronašli vlastiti putevi.